

TARIXNI SOXTALASHTIRISH XAVFI VA TARIXCHINING MAS'ULIYATI

BOBOMURODOVA GAVHAR QAHRAMONOVNA

*JIZZAX SHAHAR 17 MAKTAB "ASIA SCHOOL" XUSUSIY MAKTABDA
TARIX-HUQUQ O'QITUVCHISI*

Annotatsiya: Mazkur maqolada tarixni soxtalashtirish xavfi, uning jamiyat taraqqiyoti va tarixiy ongga salbiy ta'siri yoritiladi. Shuningdek, tarixchi olim va o'qituvchilarning tarixiy haqiqatni saqlash, manbalarga xolisona yondashish va yosh avlodni to'g'ri tarixiy bilimlar asosida tarbiyalashdagi mas'uliyati tahlil qilinadi. Tarixiy faktlarni buzib talqin qilishning oqibatlarini hamda unga qarshi ilmiy va axloqiy yondashuvlarning ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: tarix, tarixni soxtalashtirish, tarixiy haqiqat, tarixchi mas'uliyati.

Kirish

Tarix insoniyat taraqqiyotining muhim asosi bo'lib, u jamiyatning o'tmishi, buguni va kelajagini anglashda beqiyos ahamiyatga ega. Tarixiy xotira millatning o'zligini belgilaydi, jamiyatda vatanparvarlik, milliy g'urur va fuqarolik mas'uliyatini shakllantiradi. Shu bois tarix faniga bo'lgan munosabat har doim dolzarb bo'lib kelgan.

Bugungi globallashuv sharoitida tarixni soxtalashtirish, ayrim voqea va hodisalarni siyosiy yoki mafkuraviy manfaatlar yo'lida buzib talqin qilish holatlari ko'paymoqda. Bunday yondashuvlar tarixiy haqiqatni yo'qqa chiqarib, jamiyat ongida noto'g'ri tasavvurlar shakllanishiga sabab bo'ladi. Ayniqsa, yosh avlod ongiga noto'g'ri tarixiy qarashlarning singdirilishi milliy qadriyatlar va ijtimoiy barqarorlikka jiddiy xavf tug'diradi.

Shu nuqtayi nazardan, tarixchining o'rni va mas'uliyati yanada ortib bormoqda. Tarixchi nafaqat ilmiy izlanish olib boruvchi mutaxassis, balki tarixiy haqiqatni himoya qiluvchi, jamiyatda xolis va adolatli qarashlarni shakllantiruvchi muhim ijtimoiy shaxsdir. U manbalarni chuqur tahlil qilish, faktlarga asoslanish va tarixiy voqealarni obyektiv yoritish orqali tarixni soxtalashtirishga qarshi kurashishda yetakchi rol o'ynaydi.

Mazkur maqolada tarixni soxtalashtirish xavfi va tarixchining ilmiy hamda axloqiy mas'uliyati masalalari tahlil qilinib, tarix fanining jamiyat hayotidagi muhim o'rni ochib beriladi.

Asosiy Qism

Tarixni soxtalashtirish muammosi bugungi kunda nafaqat ilmiy doiralarda, balki keng jamoatchilik orasida ham jiddiy tashvish uyg'otayotgan masalalardan biridir. Tarixiy voqea va hodisalarni ataylab

buzib ko'rsatish, ayrim faktlarni yashirish yoki ularni siyosiy, mafkuraviy manfaatlar asosida talqin qilish jamiyatning tarixiy ongiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday holatlar millatlararo munosabatlarga putur yetkazishi, ijtimoiy ziddiyatlarni kuchaytirishi va tarixiy adolatning tiklanishiga to'sqinlik qilishi mumkin.

Tarixni soxtalashtirishning asosiy sabablari turli omillar bilan bog'liq. Ular orasida siyosiy bosim, mafkuraviy qarashlar, milliy manfaatlarni biryoqlama talqin qilish, shuningdek, ayrim tarixchilarning yetarli ilmiy tayyorgarlikka ega emasligi yoki manbalarga tanqidiy yondashmasligi muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, birlamchi manbalarga asoslanmasdan yozilgan asarlar tarixiy haqiqatni buzib ko'rsatish xavfini oshiradi.

Tarixiy manbalar bilan ishlashda xolislik va ilmiylik tarixchining eng muhim tamoyillaridan hisoblanadi. Tarixchi yozma, og'zaki va arxeologik manbalarni solishtirib o'rganishi, ularning ishonchliligini tanqidiy tahlil qilishi lozim. Har bir tarixiy voqea muayyan davr, sharoit va ijtimoiy muhit bilan chambarchas bog'liq bo'lgani sababli uni zamonaviy qarashlar asosida biryoqlama baholash ilmiy xatolarga olib keladi.

Tarixni soxtalashtirish xavfi ayniqsa ta'lim tizimida yaqqol namoyon bo'ladi. Agar darslik va o'quv qo'llanmalarda tarixiy faktlar noto'g'ri yoki biryoqlama yoritilsa, yosh avlod ongida xato tasavvurlar shakllanadi. Shu bois tarix fani o'qituvchisining mas'uliyati nihoyatda yuqori bo'lib, u o'quvchilarga ilmiy asoslangan, ishonchli va tekshirilgan ma'lumotlarni yetkazishi zarur.

Tarixchining mas'uliyati faqat ilmiy faoliyat bilan cheklanib qolmaydi. U jamiyat oldida ham axloqiy javobgarlikka ega bo'lib, tarixiy haqiqatni himoya qilish, soxta g'oyalar va noto'g'ri qarashlarga qarshi kurashish vazifasini bajaradi. Tarixchi o'z tadqiqotlari orqali jamiyatda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishi, tarixga nisbatan hurmat va mas'uliyatli munosabatni shakllantirishi lozim.

Zamonaviy axborot texnologiyalari rivojlangan sharoitda tarixni soxtalashtirish yangi shakllarda namoyon bo'lmoqda. Internet tarmoqlari va ijtimoiy platformalarda asossiz ma'lumotlar tez tarqalib, ommaviy ongga ta'sir ko'rsatmoqda. Bunday vaziyatda tarixchilar va o'qituvchilar ishonchli manbalarga tayangan holda jamoatchilikka to'g'ri tarixiy bilimlarni yetkazish, yolg'on axborotlarga ilmiy dalillar bilan javob berishlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, tarixni soxtalashtirish jamiyat barqarorligi va tarixiy ong rivojiga jiddiy xavf tug'diradi. Ushbu xavfga qarshi kurashishda tarixchining ilmiy salohiyati, xolisligi va mas'uliyatli yondashuvi hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Natija Va Tahlil

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, tarixni soxtalashtirish

jamiyatning tarixiy xotirasi va milliy ongiga jiddiy zarar yetkazadi. Tarixiy voqealarni noto'g'ri talqin qilish yoki ataylab buzib ko'rsatish natijasida jamiyatda asossiz qarashlar shakllanib, tarixga bo'lgan ishonch susayadi. Bu holat, ayniqsa, yosh avlodning tarixiy tafakkurini rivojlantirish jarayonida salbiy oqibatlariga olib keladi.

Tadqiqot natijalari tarixchining ilmiy va axloqiy mas'uliyati beqiyos ahamiyatga ega ekanini tasdiqlaydi. Tarixchi manbalarni tanqidiy tahlil qilish, faktlarga tayanish va voqealarni xolisona yoritish orqali tarixiy haqiqatni himoya qiladi. Shuningdek, tarix fani o'qituvchilarining ta'lim jarayonidagi roli ham muhim bo'lib, ular orqali tarixiy bilimlar jamiyat ongiga yetkaziladi. Demak, tarixni soxtalashtirishga qarshi kurashda ilmiy yondashuv va mas'uliyatli pozitsiya asosiy omil hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, tarixni soxtalashtirish jamiyat barqarorligi, milliy o'zlik va tarixiy ong rivojiga tahdid soluvchi jiddiy muammodir. Ushbu muammoni bartaraf etishda tarixchining professional bilimlari, xolisligi va vijdoniy yondashuvi muhim ahamiyat kasb etadi. Tarixiy haqiqatni asrab-avaylash, uni kelajak avlodlarga to'g'ri yetkazish har bir tarixchi va o'qituvchining muqaddas burchidir. Faqat ilmiy asoslangan va haqqoniy tarix jamiyat taraqqiyotining mustahkam poydevori bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Karimov I.A. **Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch.** – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Bloch M. **Tarix himoyasi yoki tarixchining kasbi.** – Toshkent, 2010.
3. Carr E.H. **Tarix nima?** – Toshkent: Sharq, 2004.
4. Abdullaev A. **Tarixshunoslik asoslari.** – Toshkent: Universitet, 2015.
5. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi nashrlari. **Tarixiy tadqiqotlarda metodologiya masalalari.** – Toshkent, 2020.

